

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

634

STADI ZA KAZI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2010

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Vikokotozi **haviruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
3. Simu za mkononi **haziruhusiwi** katika chumba cha mtihani.
4. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Bainisha makundi manne ya zana za kufundishia.

Zana za kuona ni makundi yanayojumuisha vielelezo, michoro, picha na video zinazosaidia mwanafunzi kuona dhana au wazo kwa macho, hivyo kuelewa kwa urahisi.

Zana za kusikia ni zile zinazohusisha sauti kama vile rekodi za muziki, maelezo ya audio au sauti za mifano zinazoruhusu mwanafunzi kusikia na kuelewa dhana.

Zana za vitendo ni zana zinazomruhusu mwanafunzi kufanya kitu mwenyewe, kama vile mifumo ya majaribio, vifaa vya mikono au mashine ndogo za kujifunzia, na hivyo kujifunza kwa vitendo.

Zana za mchanganyiko ni zile zinazojumuisha kuona, kusikia na kufanya vitendo kwa wakati mmoja, kwa mfano video za maelezo zinazoonyesha mfano wa vitendo huku mwanafunzi akifanya mazoezi.

2. Taja aina nne za biashara ndogo ndogo zinazoweza kuanzishwa na mwanafunzi.

Uuzaji wa vitafunwa ndogo kama biskuti, mikate au chipsi ambapo mwanafunzi anaweza kutumia vifaa rahisi.

Uuzaji wa bidhaa ndogo za mikono kama vile shanga, mapambo au bidhaa za karatasi ambazo mwanafunzi amezitengeneza darasani.

Biashara ya kuuza bidhaa za mboga au matunda shuleni au jirani, ambayo inahitaji uwekezaji mdogo na rasilimali za karibu.

Huduma ndogo kama kusafisha miguu, kupaka rangi ya mikono au kuandika mabango kwa madarasa na wanafunzi wengine.

3. Eleza sababu nne za kutunza nguo kwa usahihi.

Kutunza nguo kwa usahihi husaidia kuiongeza muda wake wa matumizi kwa kuzuia kuchanika haraka.

Huhifadhi rangi na muundo wa nguo, hivyo nguo inaonekana safi na nzuri kwa muda mrefu.

Kuzitunza vizuri husaidia kuzuia magonjwa yanayoweza kusambaa kutokana na uchafu au vijidudu vilivyoko kwenye nguo.

Kutunza nguo kwa usahihi kunarahisisha kuzipata pale zinapohitajika, hivyo kuokoa muda na kupunguza stress.

4. Orodhesha sehemu nne za kamera zinazoathiri ubora wa picha.

Lens inahakikisha mwanga unaingia kwa uwiano na kutoa picha yenye uwazi na umakini.

Shutter inadhibiti muda ambao mwanga unaruhusiwa kuingia, hivyo kudhibiti mwangaza na uwazi wa picha.

Aperture inadhibiti kiasi cha mwanga kinachopita kwenye lens, hivyo kuathiri kina cha ulinganifu na mwangaza wa picha.

Sensor au filamu hurekodi mwanga unaopitia lens na shutter, hivyo ubora wa picha unategemea ukubwa na uhalisi wa sensor.

5. Fafanua kwa kifupi maana ya istilahi ya usindikaji na usafishaji wa chakula.

Usindikaji wa chakula unahusiana na mchakato wa kubadilisha chakula ghafi kuwa bidhaa zinazoweza kuliwa au kuhifadhiwa, kama kupika, kukaanga au kusaga.

Usafishaji wa chakula ni mchakato wa kuondoa uchafu, vimelea vya magonjwa na vijidudu kwenye chakula ili kuhakikisha usalama na afya ya mlo.

6. Taja faida nne za kufanya ususi kama fani ya biashara.

Ususi unaweza kutoa bidhaa zinazohitajika sokoni, hivyo kuchangia kipato kwa mfanyabiashara.

Fani ya ususi huongeza ujuzi na stadi za mikono kwa mwanafunzi au mfanyabiashara.

Kutoa huduma za ususi huweza kuvutia wateja wengi, hivyo kuimarisha uhusiano na jamii.

Ususi ni fani ya ubunifu, hivyo huchangia kuendeleza vipaji na mawazo mapya katika jamii.

7. Eleza tofauti kati ya mdundo wa polepole na mdundo wa kasi katika muziki.

Mdundo wa polepole una tempo ndogo na kila beat inachukua muda mrefu, hivyo hutoa hisia ya utulivu na kupumzika.

Mdundo wa kasi una tempo kubwa, beat zinafuatwa kwa haraka, hivyo hutoa nguvu, furaha au kuamsha hisia za shauku.

Mdundo wa polepole unahusiana na muziki wa kupumzika au wa mapenzi, wakati mdundo wa kasi unahusiana na muziki wa burudani au sherehe.

8. Bainisha vifaa vinne vinavyosaidia katika kuchora ramani za nyumba.

Rula hutumika kuonyesha mistari ya mlalo na mlalo kwa usahihi kwenye ramani.

Compass hutumika kuchora duara au arc zinazohitajika kwenye sehemu za ramani.

Seti ya penseli zenye unene tofauti hutoa mistari yenye mvuto wa kuona na kubaini vipengele vya ramani.

Protractor hutumika kupima pembe za mlalo au mwinuko wa paa kwenye ramani.

9. Taja aina nne za visu zinazotumika jikoni.

Visu vikubwa vya kupika vinavyotumika kukata nyama, samaki au mboga kubwa.

Visu vidogo vya kukatia vinavyotumika kukata matunda, mboga ndogo au vinywaji.

Visu vya kupika vyenye ncha nyembamba vinavyotumika kwa kazi za mazao madogo au mapambo ya chakula.

Visu maalum kama vile serrated knives vinavyotumika kukata mikate, mkate wenye ganda gumu au matunda yenye ngozi ngumu.

10. Orodhesha majukumu manne ya mwalimu katika kusimamia mradi wa vitendo.

Mwalimu anatoa maelekezo wazi na mpangilio wa mradi kabla ya kuanza kwa kuhakikisha wanafunzi wanajua hatua za kufuata.

Mwalimu anahakikisha usalama wa wanafunzi wakati wa mradi, kuzuia ajali na matumizi mabaya ya vifaa.

Mwalimu anasimamia ushirikiano wa kikundi na usambazaji wa majukumu ili kila mwanafunzi ashiriki kikamilifu.

Mwalimu anatoa mrejesho, kuangalia maendeleo ya kila kikundi na kutoa msaada au mapendekezo ya kuboresha mradi.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

11. Chambua vigezo sita vya kuzingatia wakati wa kuchagua eneo la kufanyia biashara ndogo.

Upatikanaji wa wateja ni muhimu ili biashara ipate mauzo ya kutosha na kudumu.

Usalama wa eneo ni vigezo muhimu ili kulinda bidhaa, rasilimali na wafanyakazi.

Usafirikaji wa vifaa na usafiri huchangia kupunguza gharama za kusafirisha malighafi na bidhaa.

Kujulikana kwa eneo, kama sehemu iliyo karibu na shule, ofisi au soko, huongeza nafasi ya wateja.

Ukubwa wa eneo ni muhimu kwa kuwa biashara ndogo inahitaji nafasi ya kutosha bila kuingiliana na shughuli zingine.

Gharama za kupata eneo ni vigezo vya kuzingatia ili kuhakikisha uwekezaji unafaa na hauleti hasara.

12. Eleza kanuni sita za msingi za kuzuia magonjwa katika ufugaji wa kuku.

Kuhifadhi usafi wa mazingira ya kuku ili kuondoa vimelea vya magonjwa.

Kuzingatia chanjo na tiba za kinga ili kuzuia kuenea kwa magonjwa.

Kutenga ndege wagonjwa ili wasiambie wengine.

Kuhakikisha chakula na maji safi kwa kuzuia uchafu na vijidudu.

Kudhibiti wanyama wadogo wanaoweza kueneza magonjwa kama njiwa na panya.

Kufuata mizunguko ya ufugaji kama kuzingatia muda wa kusafisha na kupumzika kwa mabanda.

13. Fafanua manufaa sita ya kutumia chati na bango katika kufundishia Stadi za Kazi.

Chati husaidia kuonyesha kwa uwazi hatua za kazi na vipimo, hivyo kurahisisha ufahamu.

Bango hutoa mwonekano wa maelezo kwa idadi kubwa ya wanafunzi kwa wakati mmoja.

Chati na bango huchochea hamasa ya wanafunzi kwa kuwa vinavutia na kuvutia macho.

Husaidia mwalimu kufundisha bila kutumia muda mwingi kuelezea kila hatua kwa maneno.

Kuchanganya chati na bango kunasaidia kutoa kumbukumbu nzuri kwa wanafunzi wanapopitia mafunzo.

Husaidia kupunguza makosa kwa wanafunzi kwa kuwa wanaweza kuangalia maelezo mara kwa mara.

14. Changanua hatua sita za uandaaji wa muundo wa nguo ya kishonaji.

Hatua ya kwanza ni kuchagua kitambaa na vipande vinavyohitajika kwa muundo uliokusudiwa.

Hatua ya pili ni kupima na kuchora mistari ya muundo kwenye kitambaa kwa kutumia vipimo sahihi.

Hatua ya tatu ni kukata vipande kulingana na mistari ya muundo ili kuhakikisha usahihi wa sehemu.

Hatua ya nne ni kushona au kufunga vipande kwa mpangilio uliopangwa ili kuunda sehemu za nguo.

Hatua ya tano ni kuangalia ulinganifu na usahihi wa muundo, kurekebisha makosa yaliyopo.

Hatua ya sita ni kumalizia nguo kwa kupamba au kuongeza vipengele vya mwisho kama vitambaa vya mapambo au marudio.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

15. Eleza umuhimu wa mwanafunzi kuwa na stadi za maisha katika jamii kwa hatua sita.

Stadi za maisha humsaidia mwanafunzi kujitegemea na kushughulikia changamoto za kila siku.

Huhimiza nidhamu na uwajibikaji kwa mwanafunzi katika jamii na familia.

Huchangia ujuzi wa kifedha, kama kusimamia kipato cha biashara ndogo au matumizi ya rasilimali.

Husaidia kuboresha mawasiliano na mahusiano na watu mbalimbali katika jamii.

Huhimiza ujasiri na kujiamini katika kufanya kazi au maamuzi ya kila siku.

Huchangia maendeleo ya kijamii kwa kuwa mwanafunzi anakuwa kielelezo cha vitendo vya kutumia ujuzi kwa manufaa ya jamii.

16. Fafanua changamoto tano anazokumbana nazo mwalimu wa Stadi za Kazi wakati wa kupanga mafunzo ya vitendo.

Ukosefu wa vifaa vya kutosha huathiri ufundishaji na ubora wa mafunzo.

Ukosefu wa muda wa kutosha hufanya baadhi ya hatua za vitendo zisifanyike vizuri.

Wanafunzi wenye ujuzi tofauti hufanya mpangilio wa kikundi au hatua za kazi kuwa changamoto.

Vikwazo vya kifedha vinapunguza uwezekano wa kutumia malighafi mbalimbali au vielelezo.

Ukosefu wa ujuzi au mafunzo ya mwalimu katika mbinu mpya unaweza kuathiri ufundishaji wa vitendo.

17.Changanua sababu sita za kuweka urembo wa maandishi katika kazi za usanii.

Urembo hufanya maandishi kuvutia macho na kulisimua wanaotazama.

Husaidia kuelezea ujumbe kwa uwazi na kuifanya kazi iwe rahisi kueleweka.

Huchochea ubunifu kwa kuonyesha mtindo na mbinu za kipekee za mwandishi au msanii.

Hufanya kazi kuwa ya kudumu kwa kuwa maandishi mazuri huzingatia uwazi na ubora wa muundo.

Huhamasisha wanafunzi au watazamaji kushiriki au kufuata mifano nzuri ya usanii.

Huchangia katika kuhifadhi utamaduni na mila kwa kuonesha aina za maandishi na mapambo ya jadi.

18.Bainisha faida tano za kukuza na kutumia malighafi za ususi zinazopatikana nchini.

Malighafi za ndani hupunguza gharama kwa sababu hazihitaji kuagizwa kutoka nje.

Zinasaidia kukuza ubunifu na stadi za mikono kwa kuwa zinaweza kubadilishwa kuwa bidhaa tofauti.

Huchangia uchumi wa ndani kwa kuwa rasilimali zinazopatikana ndani zinatumika.

Hupunguza utegemezi wa bidhaa za nje na kuimarisha ujasiriamali wa ndani.

Zinahimiza uhifadhi wa rasilimali za asili kwa kuwa zinatumika kwa njia za uangalifu na za kibiashara.